

## ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων  
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες  
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*



ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και  
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)



Επιχειρησιακό Πρόγραμμα  
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,  
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση  
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



# ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

## ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ 2. ΨΥΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ-ΠΡΟΛΗΨΗ

«Ενδυνάμωση. Συνεργασία. Αποδοχή.  
Προλαβαίνουμε τη Βία πριν εμφανιστεί»



ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ



## Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

### «Ενδυνάμωση. Συνεργασία. Αποδοχή.

#### Προλαβαίνουμε τη Βία πριν εμφανιστεί»

Στην εποχή μας, η παρουσία «του άλλου», γίνεται ολοένα και περισσότερο πιο εμφανής. Ο κάθε «άλλος», δικαιούται και αυτός/ή ισότιμη αντιμετώπιση και σεβασμό. Το ερώτημα που δημιουργείται είναι: Πόσο εξοικειωμένοι/ες είμαστε όλοι/ες εμείς οι υπόλοιποι/ες με τον/την διαφορετικό/ή, ώστε να τον/την αποδεχτούμε και να τον/την σεβαστούμε; Στη θέση του «άλλου», του διαφορετικού, μπορεί να βρεθεί ο/η καθένας/μία από εμάς, ανεξαρτήτου εμφάνισης, καταγωγής, γλώσσας, χαρακτήρα. Η εξοικείωση με το διαφορετικό βοηθάει στην ισότιμη αντιμετώπιση του και παρέχει περισσότερες δυνατότητες ως προς την αποδοχή του. Πολύ συχνά οι αντιδράσεις απέναντι στο διαφορετικό είναι εκδηλώσεις βίας. Τα τελευταία χρόνια έχουμε γίνει μάρτυρες περιστατικών βίας τα οποία λαμβάνουν χώρα και στο σχολικό πλαίσιο. Το ζητούμενο πριν την εκδήλωση και την αντιμετώπιση του περιστατικού βίας είναι η πρόληψη.

Στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η πρωτογενής πρόληψη εκδήλωσης περιστατικών βίας και η καλλιέργεια της συναισθηματικής ανάπτυξης, με ιδιαίτερη έμφαση στην εξοικείωση-αποδοχή του «άλλου». Με ποιους τρόπους βοηθάμε τον εαυτό μας, ως άτομο, αλλά και ως μέλος της ομάδας, να αποδεχτεί τον «άλλον», αλλά και να αναπτύξει μηχανισμούς άμυνας όταν νιώσει ότι απειλείται; Ενδυνάμωση- Συνεργασία-Αποδοχή. Τα τρία στάδια που οφείλουμε να δουλεύουμε με τις ομάδες των παιδιών από μικρή ηλικία. Όσο πιο πολύ εξοικειωνόμαστε με τον «άλλον», τόσο πιο πολύ μειώνουμε τις περιπτώσεις εκδήλωσης βίας προς αυτόν/ή.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε παιδιά Νηπιαγωγείου και Α΄ Δημοτικού. Μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες, τα παιδιά δυναμώνουν ως άτομα, αλλά και ως μέλη ομάδας που μεταξύ τους έχουν κοινά στοιχεία. Σημαντικό ρόλο παίζει το να αντιληφθεί το κάθε παιδί τη μοναδικότητά του, αλλά ταυτόχρονα και την ανάγκη του «ανήκειν» σε μία ομάδα, με τα μέλη της οποίας το ενώνουν κοινά στοιχεία. Η συγκρότηση της ατομικής, αλλά και της συλλογικής ταυτότητας, ωθεί τα παιδιά στο να ανακαλύψουν κοινά και διαφορετικά χαρακτηριστικά. Μιλώντας για τον εαυτό του το κάθε παιδί, θα ανακαλύψει πτυχές του που δε γνωρίζει και θα νιώσει περήφανο για αυτές. Θα αναδυθεί η ξεχωριστή αξία του και θα ενισχυθεί η αυτοεκτίμησή του. Τα παιδιά θα μοιραστούν τον τρόπο που θα τα κάνει να νιώσουν πιο δυνατά και να πιστέψουν περισσότερο στον εαυτό τους, ώστε αυτά τα «όπλα» να είναι η ασπίδα προστασίας τους, σε περίπτωση που κάποιος/α θελήσει να τα εκφοβίσει. Οι δραστηριότητες ενσυναίσθησης «φέρνουν» τα παιδιά σε επαφή με το διαφορετικό προφορικό λόγο, τη διαφορετική γραφή, το διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας. Συναισθάνονται τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν όσα άτομα δεν μιλούν την ίδια γλώσσα με αυτά. Προσπαθούν να επιλύσουν προβλήματα περιστατικών βίας και προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης- αντίδρασης. Μέσα από



την καλλιέργεια των κατάλληλων δεξιοτήτων μαθαίνουν να δέχονται το διαφορετικό σαν κάτι φυσιολογικό. Σέβονται, συνεργάζονται, συνυπάρχουν, συναισθάνονται και δεν υποτιμούν κανένα μέλος της ομάδας. Εκτός των Δεξιοτήτων του 21<sup>ου</sup> αιώνα (4c's) και των Δεξιοτήτων Ζωής, κατά τη διάρκεια του προγράμματος καλλιεργούνται και Δεξιότητες του Νου, καθώς και Δεξιότητες Τεχνολογίας και Επιστήμης.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται στα εργαστήρια είναι βιωματικής μορφής, ώστε να κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών. Λόγω της ευελιξίας του Προγράμματος του Νηπιαγωγείου και της μη ύπαρξης διακριτών μαθημάτων, δραστηριότητες σχετικές με το πρόγραμμα μπορούν να «τρέχουν» και στο υπόλοιπο του Ημερήσιου Προγράμματος του Νηπιαγωγείου. Στην Α' Δημοτικού, υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας του/της εκπαιδευτικού της τάξης με εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων (π.χ. ΠΕ86, ΠΕ08, κ.ά.) και υλοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων στην ώρα τους.

### **Πληροφορίες υλοποίησης: προετοιμασία υλικού**

-Πριν την υλοποίηση κάθε εργαστηρίου, ο/η εκπαιδευτικός έχει φροντίσει να βρει ένα χαλαρό κομμάτι μουσικής που θα παίξει για την αποφόρτιση στο τέλος κάθε εργαστηρίου.

-Υλικά που θα χρειαστούμε στα εργαστήρια:

- 1<sup>ο</sup> εργαστήριο: Κουβάρι με νήμα, χαρτί κανσόν 50X70 , μαρκαδόροι.
- 2<sup>ο</sup> εργαστήριο: Υλικά ζωγραφικής, χαρτιά Α3, χαρτί κανσόν 50X70, φωτοτυπίες σχετικών φύλλων εργασίας.
- 3<sup>ο</sup> εργαστήριο: Χαρτιά Α4, μαρκαδόροι, φωτογραφίες των παιδιών, φάκελοι, ψαλίδια, μικρό καλαθάκι, μανταλάκια, σχοινί, φωτοτυπίες σχετικών φύλλων εργασίας.
- 4<sup>ο</sup> εργαστήριο: Εικόνες από αλλόγλωσσα παραμύθια, αλλόγλωσσα μηνύματα, Χαρτιά Α4, υλικά ζωγραφικής.
- 5<sup>ο</sup> εργαστήριο: Μία κούκλα (αγόρι ή κορίτσι, ανάλογα με το σενάριο), χαρτιά Α4, υλικά ζωγραφικής.
- 6<sup>ο</sup> εργαστήριο: Εικόνες που απεικονίζουν περιστατικά βίας , διάφορα αντικείμενα και ρούχα για τη δραματοποίηση.
- 7<sup>ο</sup> εργαστήριο: Φωτοτυπίες σχετικών φύλλων εργασίας, μαρκαδόροι.




**Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης.**


**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ**

<b>ΣΧΟΛΕΙΟ</b>		<b>ΤΜΗΜΑ.....</b>	<b>ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:</b>
<b>Θεματική</b>	1. Ζω καλύτερα – Ευ Ζην	<b>Υποθεματική</b>	Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία- Πρόληψη
<b>ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)</b>	Νηπιαγωγείο- Α΄ Δημοτικού		
<b>Τίτλος</b>	« Ενδυνάμωση-Συνεργασία-Αποδοχή. Προλαβαίνουμε τη Βία, πριν εμφανιστεί»		
<b>Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου</b>	Δεξιότητες του 21 <sup>ου</sup> αιώνα -4c's (κριτική σκέψη, Επικοινωνία, Συνεργασία, Δημιουργικότητα) Δεξιότητες Ζωής (Ενσυναίσθηση, Ευαισθησία, Αυτομέριμνα, Υπευθυνότητα, Επίλυση προβλήματος, Πολιτειότητα, Κοινωνικές Δεξιότητες)		
<b>Σύνδεση με τη Βασική Θεματική</b>	Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία- Πρόληψη: Πρωτογενής Πρόληψη σε παρουσίαση φαινομένων Σχολικής Βίας		




Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Στο τέλος του εργαστηρίου τα παιδιά έχουν καταστεί ικανά να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-αντιληφθούν τα κοινά και τα διαφορετικά στοιχεία που έχουν μεταξύ τους</li> <li>- ακούσουν προσεκτικά τα υπόλοιπα παιδιά</li> <li>- μοιραστούν απόψεις και ιδέες</li> <li>- συνεργαστούν</li> <li>-επικοινωνήσουν</li> <li>- συν-δημιουργήσουν</li> </ul>	<p><b>« Ένας κύκλος μας ενώνει».</b></p> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Τα παιδιά κάθονται στο έδαφος σε σχήμα κύκλου. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητάει να σηκωθούν σαν ελατήρια, τα παιδιά που έχουν ένα κοινό εξωτερικό χαρακτηριστικό π.χ όσα παιδιά έχουν κοντά μαλλιά ή όσα παιδιά φοράνε παπούτσια με κορδόνι. Το παιχνίδι επαναλαμβάνεται και κάθε φορά σγκώνονται διαφορετικές ομάδες παιδιών με βάση κάποιο κοινό χαρακτηριστικό.</li> <li>-Τα παιδιά στέκονται στον κύκλο και ένα-ένα με σειρά λέει το όνομά του, ποιο είναι το αγαπημένο του χρώμα και ποιο το αγαπημένο του παιχνίδι.</li> <li>-Επαναλαμβάνουν το παιχνίδι κρατώντας το νήμα από ένα κουβάρι. Κάθε παιδί που λέει, δίνει το νήμα στο παιδί που θυμάται ότι είχαν ένα στοιχείο κοινό.</li> <li>-Με βάση τα κοινά στοιχεία χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες.</li> <li>-Οι ομάδες συν-διαμορφώνουν το συμβόλαιο της τάξης.</li> <li>-Σε ένα χαρτί κανσόν 50x70 « γράφουν» ή ζωγραφίζουν τους όρους του συμβολαίου και τους υπογράφουν.</li> <li>-Στο τέλος του εργαστηρίου κάθονται όλα τα παιδιά. Ακούγεται μία απαλή μουσική στον κύκλο και ένα- ένα παιδί λέει με μια λέξη, τι θα «κρατήσει» από αυτό το εργαστήριο. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες τους.</li> </ul>




<p>Στο τέλος του εργαστηρίου τα παιδιά έχουν καταστεί ικανά να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-συναισθανθούν τη μοναδικότητά τους</li> <li>-εξοικειωθούν με τον εαυτό τους</li> <li>-αναδείξουν τα θετικά στοιχεία του εαυτού τους</li> <li>-αναζητήσουν τα κοινά στοιχεία που έχουν με τα υπόλοιπα παιδιά</li> <li>-διαμορφώσουν την ατομική και τη συλλογική τους ταυτότητα</li> <li>-συνεργαστούν</li> <li>-επικοινωνήσουν</li> <li>-συν-δημιουργήσουν</li> </ul>	<p><b>Ο «εαυτός μου», οι «άλλοι» (Ατομική-Συλλογική Ταυτότητα).</b></p> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Τα παιδιά από κάθε ομάδα, χωρίζονται μεταξύ τους σε ζευγάρια.-Στα ζευγάρια το κάθε παιδί μιλάει για τον «εαυτό» του. Αναζητούν κοινά στοιχεία μεταξύ τους.</li> <li>-Στο σχετικό φύλλο εργασίας, κάθε παιδί ζωγραφίζει τον εαυτό του, γράφει το όνομά του και ζωγραφίζει ή «γράφει» τρία στοιχεία του χαρακτήρα του και το αγαπημένο του χρώμα, παιχνίδι, φαγητό, βιβλίο, κ.ά. Κατασκευάζουν την ατομική τους ταυτότητα.</li> <li>-Συγκεντρώνονται στις ομάδες τους. Με βάση τα κοινά στοιχεία, από τα οποία έχει διαμορφωθεί η κάθε ομάδα, συναποφασίζουν το όνομα, το έμβλημα και το σύνθημα της ομάδας .</li> <li>-Σε χαρτί Α3, «γράφουν» το όνομα της ομάδας τους, ζωγραφίζουν το έμβλημά τους και «γράφουν» με το δικό τους τρόπο ή ζωγραφίζουν τα κοινά χαρακτηριστικά που τους κάνουν ομάδα, δημιουργώντας την ταυτότητα της ομάδας.</li> <li>-Στο χωρισμένο στα τέσσερα περίγραμμα ενός κύκλου που έχει σχεδιαστεί σε χαρτί κανσόν 50 Χ 70 , οι ομάδες «ενώνουν» τις ιδέες τους και όλοι μαζί δημιουργούν το έμβλημα της τάξης.</li> <li>-Αναρτούν στην τάξη τις ατομικές, τις ομαδικές ταυτότητες και το έμβλημα της τάξης.</li> <li>-Συζητούν ότι ενώ το κάθε παιδί είναι μοναδικό, ταυτόχρονα έχει κοινά στοιχεία με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας που ανήκει.</li> <li>-Στο τέλος του εργαστηρίου κάθονται όλα τα παιδιά στον κύκλο. Ακούγεται μία απαλή μουσική και ένα- ένα παιδί λέει με μια λέξη τι θα «κρατήσει» από αυτό το εργαστήριο. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες τους.</li> </ul>
---	---	---




<p>Στο τέλος του εργαστηρίου τα παιδιά έχουν καταστεί ικανά να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-προβληματιστούν για θέματα που τα αφορούν</li> <li>-αναζητήσουν λύσεις</li> <li>-αναδείξουν θετικά στοιχεία του εαυτού τους</li> <li>-αντιληφθούν το πόσο ξεχωριστά είναι</li> <li>-πιστέψουν στον εαυτό τους και στις δυνατότητες που έχουν</li> <li>-αναζητήσουν τρόπους που θα τα κάνουν να νιώσουν πιο δυνατά</li> <li>-συνεργαστούν</li> <li>-επικοινωνήσουν</li> <li>-δημιουργήσουν</li> </ul>	<p><b>« Δυναμώνω- Προστατεύω- Πιστεύω στον εαυτό μου»</b></p> <p><b>Αυτοεκτίμηση</b></p> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Τα παιδιά καλούνται να συναποφασίσουν στην ολομέλεια ερωτήσεις που θα θέσουν σε όλα τα παιδιά, για να διαπιστώσει το κάθε παιδί, πόσο καλά γνωρίζει τον εαυτό του (π.χ. Τι καταφέρνω πολύ καλά, Τι με κάνει νιώθω πιο δυνατός/ή,...κ.ά.).Χωρίζονται σε ζευγάρια και σε παιχνίδι ρόλων παίζουν το δημοσιογράφο και το άτομο που του παίρνουν συνέντευξη.</li> <li>-Σε χαρτί Α4 το κάθε παιδί σχεδιάζει το περίγραμμα της παλάμης του και μέσα σε κάθε δάχτυλο «γράφει» ή ζωγραφίζει πέντε πράγματα που καταφέρνει και για τα οποία νιώθει περήφανο.</li> <li>-Αναζητούν το «ξεχωριστό» παιδί της τάξης. Συμπληρώνουν το σχετικό φύλλο εργασίας.</li> <li>-Στην ολομέλεια προτείνουν λέξεις που κάνουν όλα τα παιδιά να νιώθουν πιο δυνατά. Γράφουν τις λέξεις πάνω σε «χάρτινα» ρούχα και φτιάχνουν τη «Μπουγάδα της τάξης».</li> <li>-Ο/Η εκπαιδευτικός αναφέρει στην ολομέλεια μικρές ιστορίες που έχουν ήρωες/ίδες παιδιά που βρίσκονται σε άσχημη θέση, επειδή τους/τις μειώνουν. Συζητούν, με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να αντιδράσουν, ώστε να δυναμώσουν τον εαυτό τους. Κάθε λέξη που λένε, την αναζητούν στο αντίστοιχο ρούχο μέσα στο καλαθάκι και το κρεμάνε σε ένα σχοινί.</li> <li>-Στο τέλος του εργαστηρίου κάθονται όλα τα παιδιά στον κύκλο. Ακούγεται μία απαλή μουσική και ένα- ένα παιδί λέει με μια λέξη τι θα «κρατήσει» από αυτό το εργαστήριο. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες τους.</li> </ul>
--	--	--






<p>Στο τέλος του εργαστηρίου τα παιδιά έχουν καταστεί ικανά να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-αναπτύξουν ενσυναίσθηση</li> <li>-εξοικειωθούν με το διαφορετικό.</li> <li>-αποκτήσουν σεβασμό προς το διαφορετικό</li> <li>-αποδέχονται το διαφορετικό και να συνυπάρχουν με αυτό</li> <li>-προβληματιστούν</li> <li>-αναζητούν λύσεις</li> <li>- καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη</li> <li>-αναπτύξουν τον τεχνολογικό γραμματισμό</li> <li>- συνεργαστούν</li> <li>-επικοινωνήσουν</li> <li>-δημιουργήσουν το τέλος της ιστορίας</li> </ul>	<p><b>«Συναισθάνομαι τον “άλλον”»          (Ενσυναίσθηση-Επικοινωνία)</b></p> 	<p>-Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Η κάθε ομάδα παίρνει μια εικόνα με κείμενο από ένα αλλόγλωσσο παραμύθι. Παρατηρούν τα γραπτά σύμβολα. Διατυπώνουν υποθέσεις για το τι μπορεί να γράφουν. Συζητούν για το ρόλο της εικόνας στην κατανόηση των παραμυθιών. Καλούνται να παρουσιάσουν στην ολομέλεια τι λέει το κείμενο που έχουν. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με αλλόγλωσσα μηνύματα και με νοηματική επικοινωνία.</p> <p>-Αναζητούν το κοινό στοιχείο ανάμεσα στο μήνυμα, το βιβλίο και στη μη λεκτική επικοινωνία. Θέτουμε ερωτήματα όπως: «Τι τα δυσκόλεψε; Πώς ένιωσαν που δεν καταλάβαιναν; Πώς φαντάζονται τον εαυτό τους, αν βρίσκονταν σε ένα μέρος που δεν καταλάβαινε τι του έλεγαν; Πώς θα αντιδρούσαν αν κάποιος από τα παιδιά της τάξης, μιλούσε αυτή τη γλώσσα;;, κ.ά.»</p> <p>-Τα παιδιά καλούνται να δουν το βίντεο από την εκπαιδευτική τηλεόραση: « Μη ψαρώνεις».  <a href="http://aesop.iep.edu.gr/node/11487/2778">http://aesop.iep.edu.gr/node/11487/2778</a></p> <p>-Πριν ολοκληρωθεί το πρώτο μέρος του βίντεο προτείνουν το τέλος της ιστορίας. Συζητάνε τις διαφορετικές προτάσεις. Σχολιάζουν τρόπους συμπεριφοράς και αντίδρασης του ήρωα. Προτείνουν στον ήρωα, λέξεις που τον κάνουν να νιώθει πιο δυνατός. Καταγράφουν και ζωγραφίζουν τις προτάσεις τους.</p> <p>-Στο τέλος του εργαστηρίου κάθονται όλα τα παιδιά στον κύκλο. Ακούγεται μία απαλή μουσική και ένα- ένα παιδί λέει με μια λέξη τι θα «κρατήσει» από αυτό το εργαστήριο. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες τους.</p>
---	---	---




<p>Στο τέλος του εργαστηρίου τα παιδιά έχουν καταστεί ικανά να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη</li> <li>-θέτουν προβληματισμούς</li> <li>-αναζητούν λύσεις</li> <li>-συνεργάζονται</li> <li>-αναπτύξουν την πολιτειότητα</li> <li>-σέβονται την απόφαση της πλειοψηφίας</li> <li>-αναπτύξουν τον τεχνολογικό γραμματισμό</li> <li>-καλλιεργήσουν το ψηφιακό γραμματισμό</li> <li>-δημιουργήσουν αφίσα</li> </ul>	<p style="text-align: center;"><b>« Η ιστορία του Ιγκόρ» (Επίλυση προβλήματος)</b></p> 	<p>-Παρουσιάζουμε στα παιδιά μία κούκλα, τον Ιγκόρ, ο οποίος αφηγείται την ιστορία του. (Τα παιδιά από την τάξη του Ιγκόρ δεν τον θέλουν, τον κοροϊδεύουν για τον τρόπο που μιλάει, για τις φακίδες που έχει στο πρόσωπο και για τη χώρα καταγωγής του. Ο Ιγκόρ νιώθει μόνος του και ζητάει τη βοήθεια των παιδιών).Τα παιδιά καλούνται να προτείνουν λύσεις για να βοηθήσουν τον Ιγκόρ. Ψηφίζουν για το ποιες προτάσεις- λύσεις θα δώσουν για να δώσουν λύση στο πρόβλημα Ιγκόρ. Ζωγραφίζουν τις προτάσεις τους και τις ανακοινώνουν στον Ιγκόρ.</p> <p>-Βλέπουν και σχολιάζουν (<a href="http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/koinwnikes-istories">http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/koinwnikes-istories</a> ) εικόνες από την κοινωνική ιστορία: «Πώς αντιδρώ στον σχολικό εκφοβισμό». Συγκρίνουν τις προτάσεις που έκαναν, με αυτές που προτείνονται στην κοινωνική ιστορία. Προβαίνουν σε συμπεράσματα.</p> <p>-Με τις ζωγραφιές – προτάσεις των παιδιών και με τη συνεργασία τους, ο/η εκπαιδευτικός δημιουργεί μια αφίσα στο <a href="http://www.postermywall.com">www.postermywall.com</a>, και την αναρτά στο ιστολόγιο ( blog) του Σχολείου.</p> <p>-Στο τέλος του εργαστηρίου κάθονται όλα τα παιδιά στον κύκλο. Ακούγεται μία απαλή μουσική και ένα- ένα παιδί λέει με μια λέξη τι θα «κρατήσει» από αυτό το εργαστήριο. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες τους.</p>
---	--	--



<p>Στο τέλος του εργαστηρίου τα παιδιά έχουν καταστεί ικανά να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- αποκτήσουν κοινωνικές δεξιότητες</li> <li>-καλλιεργήσουν τον οπτικό γραμματισμό</li> <li>-αναπτύξουν δημιουργική και οργανωσιακή σκέψη</li> <li>-εξοικειωθούν με το ψηφιακό γραμματισμό</li> <li>-δημιουργήσουν ηλεκτρονικό βιβλίο</li> <li>-εκφραστούν μέσω της δραματοποίησης</li> </ul>	<p><b>«Οι εικόνες “κρύβουν” τη δική τους ιστορία»</b></p> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Τα παιδιά παρατηρούν διάφορες εικόνες που απεικονίζουν περιστατικά βίας και συμπεριφορές- αντιδράσεις παιδιών.</li> <li>-Χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα επιλέγει μία εικόνα. Κάνουν υποθέσεις για το τι έχει γίνει πριν τη συγκεκριμένη σκηνή που απεικονίζεται και τι θα συμβεί μετά από αυτή. Με βάση τις ιδέες τους φτιάχνουν μια ιστορία. Εμπλουτίζουν την ιστορία τους, δίνοντας απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτουμε. (Ποιοι/ες μπορεί να είναι οι πρωταγωνιστές/στριες, Άραγε πώς νιώθει ο/η....., Μπορείτε να φανταστείτε γιατί του/της φέρονται με αυτόν τον τρόπο, Νομίζετε ότι φταίει, Τι μπορούμε να κάνουμε για να βοηθήσουμε, Τι θα συμβουλεύαμε τον/την ήρωα/ηρωίδα; ...)</li> <li>-Η κάθε ομάδα δραματοποιεί την ιστορία της και την παρουσιάζει στις υπόλοιπες ομάδες.</li> <li>-Παρουσιάζουν τις ιστορίες που δραματοποίησαν στους γονείς τους και στα παιδιά του άλλου τμήματος.</li> <li>-Τις ιστορίες των παιδιών ο/η εκπαιδευτικός τις κάνει ηλεκτρονικό βιβλίο (<a href="https://app.bookcreator.com">https://app.bookcreator.com</a>) και το αναρτά στο ιστολόγιο (blog) του Νηπιαγωγείου ή του Δημοτικού Σχολείου.</li> <li>-Στο τέλος του εργαστηρίου κάθονται όλα τα παιδιά στον κύκλο. Ακούγεται μία απαλή μουσική και ένα- ένα παιδί λέει με μια λέξη τι θα «κρατήσει» από αυτό το εργαστήριο. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες τους.</li> </ul>
---	---	--



<p>Στο τέλος του εργαστηρίου τα παιδιά έχουν καταστεί ικανά να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες</li> <li>-καλλιεργούν την κριτική σκέψη</li> <li>-επιχειρηματολογούν</li> </ul>	<p><b>« Τι θα πάρω μαζί μου...;»- Αξιολόγηση</b></p> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Μέσα σε μια βαλίτσα ζωγραφίζουν ή «γράφουν λέξεις-φράσεις, συναισθήματα ή ότι άλλο επιθυμούν από αυτά που βίωσαν τη διάρκεια του προγράμματος. Συμπληρώνουν το σχετικό έντυπο. Μοιράζονται στην ομάδα τις απόψεις τους.</li> <li>-Τα παιδιά καλούνται να πουν φράσεις, λέξεις, να περιγράψουν συμπεριφορές, που θεωρούν ότι τα δυναμώνουν και τα βοηθούν για να αντιδράσουν, σε περίπτωση που νιώσουν ότι κάποιος/α/τα απειλεί. Φτιάχνουν ομαδικά την «καλή συνταγή».</li> <li>-Παρατηρούν εικόνες με διάφορες συμπεριφορές- αντιδράσεις παιδιών σε θέματα σχολικής βίας. Τις συγκρίνουν και επιλέγουν . Αιτιολογούν την επιλογή τους.</li> <li>-Προτείνουν τρόπους που βοηθάνε στο να μην εκδηλωθούν περιστατικά σχολικής βίας.</li> <li>Συμπληρώνουν τα σχετικά φύλλα αυτο-αξιολόγησης.</li> <li>-Επιλέγουν ποια από τα έργα τους θέλουν να μπουν στο portfolio.Απαντούν στις σχετικές ερωτήσεις.</li> <li>-Στο τέλος του εργαστηρίου κάθονται όλα τα παιδιά στον κύκλο. Ακούγεται μία απαλή μουσική και ένα- ένα παιδί λέει με μια λέξη τι του άρεσε από το πρόγραμμα. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες τους.</li> </ul>
--	--	---



### Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις/

- «Πώς αντιδρώ στον σχολικό εκφοβισμό» Κοινωνική Ιστορία  
<http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/koinwnikes-istories>
- « Μη ψαρώνεις». Βίντεο από την εκπαιδευτική τηλεόραση  
<http://aesop.iep.edu.gr/node/11487/2778>
- Το παρόν πρόγραμμα συνδέεται κυρίως με την **Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη και τις Κοινωνικές Επιστήμες** από τις Μαθησιακές Περιοχές του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του Νηπιαγωγείου και με το μάθημα της **Μελέτης Περιβάλλοντος** της Α΄ Τάξης του Δημοτικού Σχολείου

### Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

- Σχολική Κοινότητα
- Κέντρα Πρόληψης για εφαρμογή προγραμμάτων προσαρμοσμένα στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία
- Παρατηρητήριο Σχολικής Βίας

### Αξιολόγηση Εργαστηρίου

Τα παιδιά ζωγραφίζουν πώς ένιωσαν κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων. Δημιουργούν ένα ομαδικό κολάζ με τις ζωγραφιές τους.

### Συνολική αποτίμηση- Αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση

Θέτουμε ερωτήσεις στα παιδιά(ενδεικτικές):

- Τι ήταν πιο ενδιαφέρον από όλα αυτά που κάναμε;
- Ποιο εργαστήριο τους άρεσε πιο πολύ;
- Τι ένιωσαν;
- Τι θα άλλαζαν;
- Τι κατάφεραν;
- Πώς αντιδρούν στο διαφορετικό;
- Τι καινούριο έμαθαν για τον εαυτό τους;
- Πώς μπορούν να αποφύγουν τις συγκρούσεις;

### Εκδηλώσεις διάχυσης

Η διάχυση γίνεται με τη δημιουργία αφίσας με μηνύματα που μας κάνουν πιο δυνατούς/ες ενάντια στη βία, με τη δημιουργία ψηφιακού βιβλίου με τις ιστορίες των παιδιών, με την ανάρτηση της αφίσας και του ψηφιακού βιβλίου στο ιστολόγιο του Σχολείου, με την παρουσίαση των δραματοποιημένων ιστοριών στους γονείς και στα παιδιά των άλλων τμημάτων.



**Σημειώσεις:**

**Βιβλιογραφικές Πηγές:**

- Χατζηχρήστου, Χ.(Επιμ.). (2008). *Πρόγραμμα Προαγωγής της Ψυχικής Υγείας και της Μάθησης. Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο. Τετράδιο δραστηριοτήτων για μαθητές προσχολικής και πρώτης σχολικής Ηλικίας.* Κέντρο Έρευνας και Εφαρμογών Σχολικής Ψυχολογίας. Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ-ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ.
- Κουρμούση, Ν, Κούτρας, Β. (2015). *Πρόγραμμα Ατομικών και Κοινωνικών Δεξιοτήτων για το Νηπιαγωγείο. Βήματα για τη Ζωή.* Αθήνα: Εκδόσεις ΣΟΚΟΛΗ.
- Γκόβαρης, Χ. (2011). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.* Αθήνα: Διάδραση.

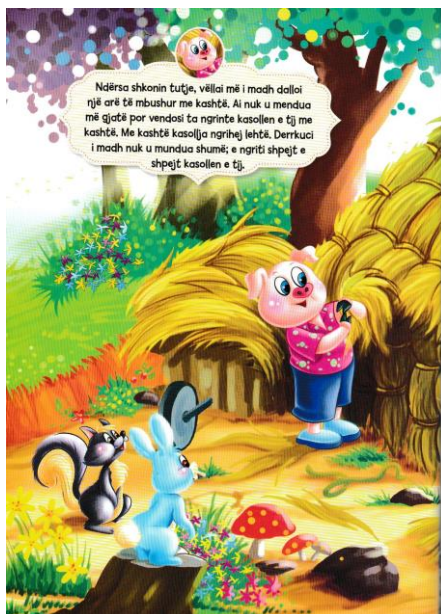
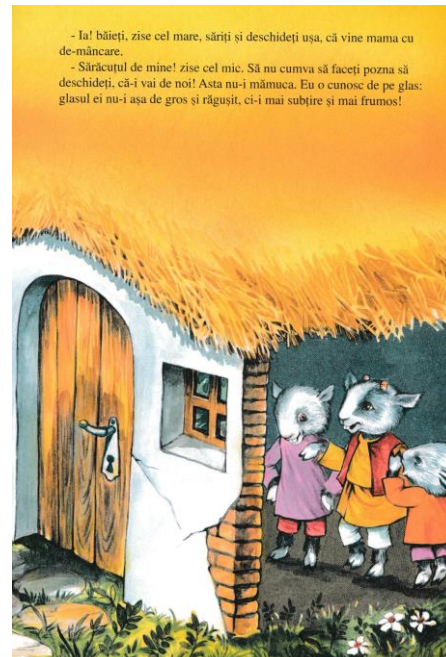
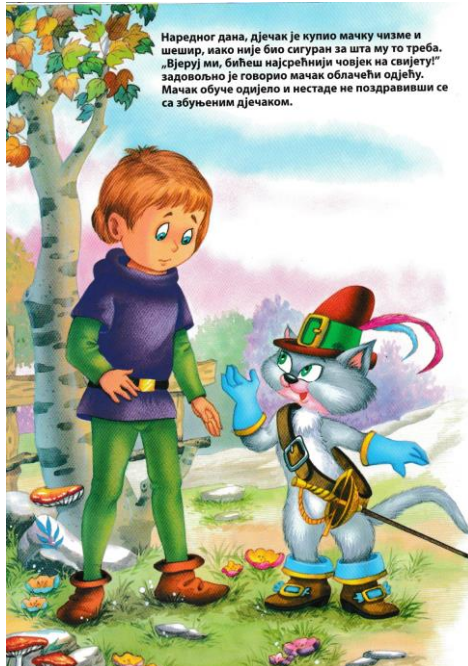


**Υποδειγματικό Υλικό**

**Υποδειγματικό Υλικό**

**1. Εικόνες από αλλόγλωσσα παραμύθια**

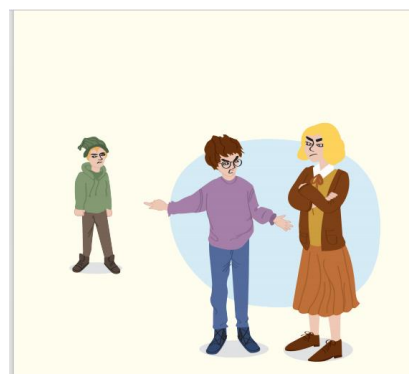
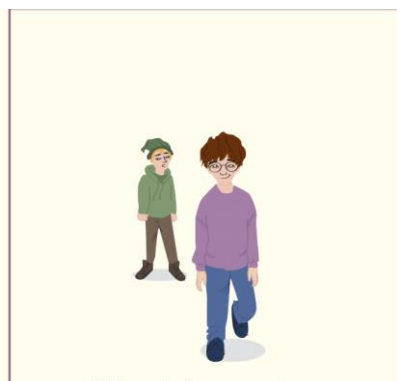
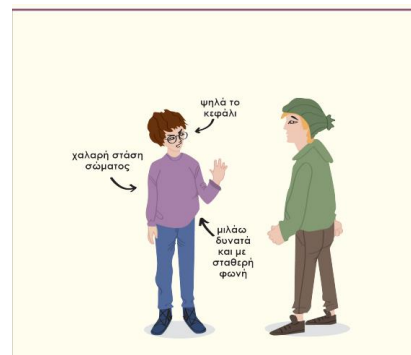
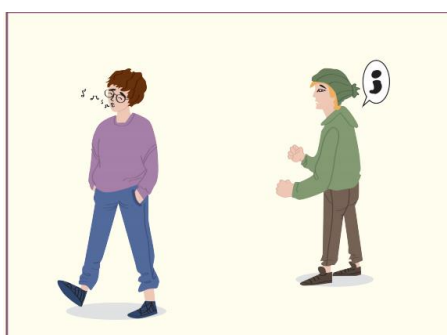
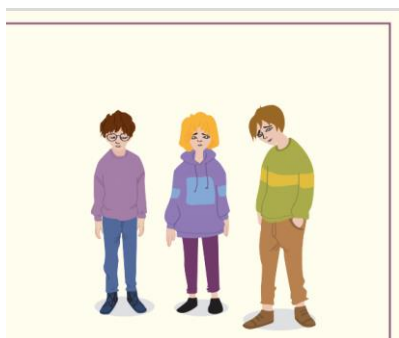
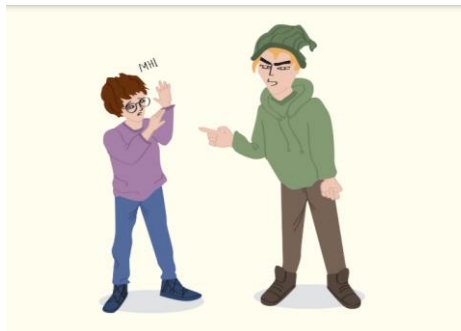
**4<sup>ο</sup> εργαστήριο: « Συναισθάνομαι τον “άλλον” »**





**2.Εικόνες από την κοινωνική ιστορία «Πώς αντιδρώ στον σχολικό εκφοβισμό»**

**5<sup>ο</sup> εργαστήριο: «Η ιστορία του Ιγκόρ»**







### 3. Εικόνες για τη δημιουργία ιστοριών

6<sup>ο</sup> εργαστήριο: «Οι εικόνες “κρύβουν” τη δική τους ιστορία»





### Περιγραφή Ορισμένων Δραστηριοτήτων

#### 3<sup>ο</sup> Εργαστήριο.

##### **Δραστηριότητα: « Αναζητούν το “ξεχωριστό” παιδί της τάξης»**

Ο/Η εκπαιδευτικός έχει βάλει τη φωτογραφία κάθε παιδιού σε ξεχωριστό φάκελο και έχει κρύψει τους φακέλους σε διάφορα σημεία της τάξης. Καθοδηγεί το κάθε παιδί να βρει το φάκελο με τη φωτογραφία του. Το κάθε παιδί ανακαλύπτει πως το «ξεχωριστό» παιδί είναι ο εαυτός του.

##### **Δραστηριότητα: « Η Μπουγάδα των ρούχων»**

Το κάθε παιδί κόβει το περίγραμμα από κάποιο ρούχο που είναι σχεδιασμένο σε Α4 κανσόν και πάνω σε αυτό « γράφει» ή ζωγραφίζει μία λέξη που το κάνει να νιώθει πιο δυνατό. Όλα τα παιδιά τοποθετούν τα ρούχα τους μέσα σε ένα καλάθι. Σε συνδυασμό με την επέκταση της δραστηριότητας, επιλέγουν τα ρούχα πάνω στα οποία είναι γραμμένες οι λέξεις που τα κάνουν να νιώθουν πιο δυνατά, τα κρεμάνε στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο και φτιάχνουν τη «Μπουγάδα της τάξης».

#### 4<sup>ο</sup> Εργαστήριο.

**Η 1<sup>η</sup> Δραστηριότητα** συμπληρώνεται ως εξής: Η κάθε ομάδα ακούει και από ένα ηχογραφημένο μήνυμα σε άλλες γλώσσες. Διατυπώνουν υποθέσεις για το τι μπορεί να «λένε» τα μηνύματα. Καλούνται να παρουσιάσουν στην ολομέλεια τι λέει το μήνυμα που έχουν.

Σε κάθε ομάδα χωρίζονται σε ζευγάρια και προσπαθούν στο ζευγάρι τους να μιλήσουν με νοήματα και κινήσεις, χωρίς να χρησιμοποιούν λεκτικό τρόπο επικοινωνίας. Η επεξεργασία αυτών των δραστηριοτήτων συνεχίζεται στο φυλλάδιο με το συγκεκριμένο εργαστήριο.



**Δειγματικά Φύλλα εργασίας**

**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1**

**2<sup>ο</sup> Εργαστήριο : «Ο “εαυτός μου”, οι “άλλοι”»  
Γράφω ή ζωγραφίζω και δημιουργώ την ατομική μου ταυτότητα**

Ζωγραφίζω τον εαυτό μου

Το όνομά μου: .....

Η Οικογένεια μου:

Το αγαπημένο μου φαγητό:

Το αγαπημένο μου βιβλίο:

Το αγαπημένο μου παιχνίδι:

Ζωγραφίζω κάτι με το αγαπημένο μου χρώμα:



## ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

**3<sup>ο</sup> Εργαστήριο : «Δυναμώνω- Προστατεύω- Πιστεύω στον εαυτό μου»  
«Βλέπω» στον καθρέφτη και ζωγραφίζω τον ξεχωριστό-μοναδικό εαυτό μου.**

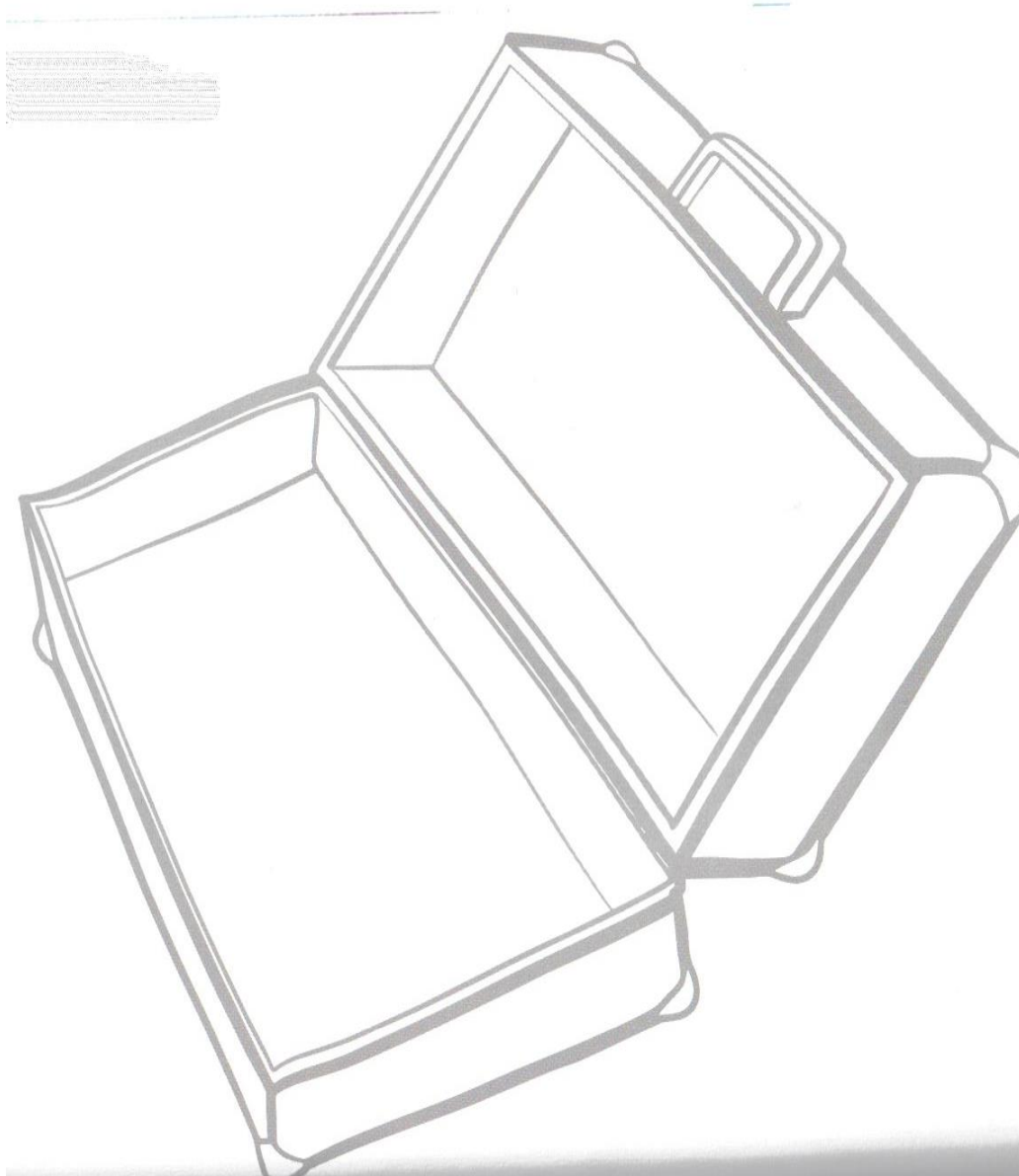




### ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

#### 7<sup>ο</sup> Εργαστήριο: « Τι θα πάρω μαζί μου;...»

Μέσα στη βαλίτσα ζωγραφίζω ή γράφω ένα συναίσθημα, μια λέξη, μια φράση, ή ότι άλλο επιθυμώ από αυτά που βίωσα στη διάρκεια του προγράμματος





## Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

### 1<sup>η</sup> ενδεικτική Δραστηριότητα για την περιγραφική αξιολόγηση

Το κάθε παιδί λέει μία λέξη, ή ένα συναίσθημα, ή μια φράση σχετική με το πρόγραμμα. Δημιουργούν ένα τραγούδι στον ρυθμό του αγαπημένου τραγουδιού της τάξης, αλλά με στίχους τα λόγια που έχουν πει τα παιδιά. Το τραγουδούν όλοι μαζί και το ηχογραφούν.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός θέτει κάποιες ερωτήσεις στα παιδιά.

#### Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πώς νιώθετε που οι δημιουργοί αυτού του τραγουδιού είστε όλοι εσείς;
- Ποια συναίσθημα σας δημιουργούνται, που το κάθε παιδί ξεχωριστά έβαλε τη δική του ιδέα και στο τέλος όλα τα παιδιά μαζί φτιάξατε αυτό το όμορφο τραγούδι;
- Τι σας δυσκόλεψε;
- Πώς ξεπεράσατε τις δυσκολίες;
- Τι τίτλο θα θέλατε να δίνετε στο τραγούδι σας;

### 2<sup>η</sup> ενδεικτική Δραστηριότητα για την περιγραφική αξιολόγηση

Με τις φωτογραφίες των παιδιών με το ψηφιακό εργαλείο <https://www.jigsawplanet.com/>, ο/η εκπαιδευτικός κάνει ένα puzzle. Τα παιδιά καλούνται να συνθέσουν τα κομμάτια του puzzle.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήσεις σχετικά με το τι μπορεί να συμβολίζει τόσο η εικόνα του puzzle, όσο και η επιλογή του συγκεκριμένου παιχνιδιού.

#### Ενδεικτικές ερωτήσεις:

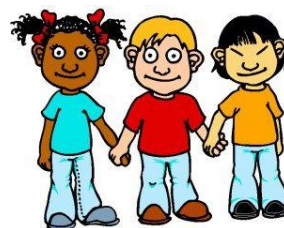
- Τι μπορεί να συμβολίζει το puzzle που δείχνει τις φωτογραφίες όλων των παιδιών;
- Με ποιον τρόπο θα μπορούσε το ένα παιδί να συμπληρώνει το άλλο μέσα στην τάξη;
- Θεωρείτε ότι είναι δύσκολο; Πώς θα μπορούσαμε να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζαμε;
- Πώς νιώθετε με την εικόνα που δείχνει το puzzle;
- Τι τίτλο θα δίνετε;



**Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης**

**1<sup>ο</sup> Φύλλο Περιγραφικής Αυτό-αξιολόγησης  
«Παίζω τη δική μου διαφορετική τρίλιζα»**









**Βάζω X στις εικόνες που δείχνουν εκφοβισμό και βάζω σε κύκλο τις εικόνες που δείχνουν τι είναι αυτό, που μας δυναμώνει ενάντια στη βία.**





**2<sup>ο</sup> Φύλλο Περιγραφικής Αυτό-αξιολόγησης**

Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος..... είμαι σε θέση να....

			
<p>Αποδέχομαι και σέβομαι τον «άλλον»</p> 			
<p>Συναισθάνομαι τον «άλλον»</p> 			
<p>Είμαι μοναδικός/ή, αλλά είμαι και μέλος τη ομάδας</p> 			
<p>Πιστεύω στον εαυτό μου- Νιώθω ότι θα τα καταφέρω</p> 			
<p>Συζητώ για να λύσω ένα πρόβλημα.</p> 			





### Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

#### Ενδεικτικές ερωτήσεις που υποβάλλουμε στα παιδιά, για τα έργα που επιλέγουν να βάλουν στο portfolio

- Γιατί επέλεξες αυτό το έργο;
- Αναρωτιέμαι, γιατί σκέφτηκες να το φτιάξεις με αυτόν τον τρόπο;
  - Σκεφτόσουν κάτι, όταν ξεκίνησες να το δημιουργείς;
  - Τι ήταν αυτό που σε δυσκόλεψε;
- Αν το ξανάφτιαχνες, τι θα άλλαζες;
  - Τι τίτλο θα έδινες;
- Θυμάσαι, για τι μιλούσαμε, όταν έκανες αυτό το έργο;
- Πώς νιώθεις που έφτιαξες αυτό το καταπληκτικό έργο;